

Психологія безпеки особистості

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітньо-наукова програма	Психологія
Статус дисципліни	Вибіркова
Форма навчання	очна (денна) / дистанційна
Рік підготовки, семестр	2 курс, другий (весняний) семестр
Обсяг дисципліни	5 кред. ЄКТС / 150 годин
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Екзамен
Розклад занять	Лекції: Четвер 14.15-15.50 (2 тижд.) Практичні заняття: Четвер 16.10-17.45 (2 тижд.)
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор і практичні: професор, д. психол. н., професор кафедри психології і педагогіки, Ложкін Георгій Володимирович, lozhkin.heorhii@lpi.kpi.ua , +380507165760
Розміщення курсу	

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Предметом навчальної дисципліни «Психологія безпеки особистості» є психологічний аспект безпеки людини в різноманітних видах діяльності і в умовах соціального середовища. «Психологія безпеки особистості» – галузь наукової психології, яка вивчає психологічні загрози різного походження, що набувають вельми широкого впливу у сучасному світі. Визначення стратегій забезпечення психологічної безпеки людини в життєвому середовищі обумовлює актуальність вивчення дисципліни "Психологія безпеки особистості".

Відповідно до вимог ОНП метою дисципліни є формування у аспірантів:

- здатності розглядати психологічну безпеку особистості як міждисциплінарну галузь наукового знання;
- здатності аналізувати джерела психологічних загроз на різних рівнях;
- здатності використовувати знання з проблем психологічної безпеки особистості, які є актуальними у сучасному суспільстві та виробництві.

Навчальну базу дисципліни «Психологія безпеки особистості» становлять знання отримані при вивченні різноманітних курсів, що спрямовані на розкриття загальних закономірностей і механізмів безпеки особистості, а також формування вмінь та навичок науково-обґрунтовано пояснювати психологічні факти.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- ключових понять, теорій та закономірностей, що складають категоріальний апарат психологічної безпеки особистості (ЗН 4);
- базових категорій психологічної безпеки особистості (ЗН 10);
- психологічних механізмів і закономірностей безпечної поведінки індивіда та соціальної групи (ЗН 9);
- можливих наслідків порушення психологічної безпеки суб'єктів (ЗН 12);
- принципів використання психологічних відомостей для вирішення проблем безпеки, які виникають у соціальному середовищі та виробництві (ЗН 14)

уміння:

- аргументовано доводити власні погляди на актуальні проблеми психологічної безпеки особистості (УМ 6)
- аналізувати психологічні загрози у соціальній сфері (УМ 13)
- використовувати психологічні знання при реалізації професійних функцій (УМ 15)

У результаті засвоєння дисципліни аспіранти зможуть:

- проводити критичний аналіз, оцінку й синтез нових та складних ідей та соціально-психологічних явищ (ЗК 2);
- виокремлювати, систематизувати, розв'язувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження (ФК 1);
- всебічно аналізувати соціально-психологічні процеси, моделювати та прогнозувати результати в соціальній сфері та поведінці людей (ФК 6);
- знаходити, обробляти й аналізувати необхідну інформацію для рішення проблем й прийняття рішень (ФК 9);
- забезпечувати безперервний саморозвиток і самовдосконалення, відповідальність за розвиток інших (ФК 11);
- використовувати адекватні методи ефективної взаємодії з представниками різних груп (соціальних, культурних і професійних) (ФК 13).

Комунікація з викладачем можлива та заохочуватиметься на навчальних заняттях, а також у межах консультацій з викладачем, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри психології і педагогіки. До того ж для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта lozhkin.heorhii@iil.kpi.ua, месенджер Telegram.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни аспіранту бажано мати навички використання текстового редактора на комп'ютері, навички роботи з електронними базами даних наукових інститутів та бібліотек.

Дисципліна вивчається після опанування дисциплін «Філософські засади наукової діяльності» та «Іноземна мова для наукової діяльності», «Методологія наукових досліджень», «Теоретичні і методологічні проблеми психології», «Психологія життєвого середовища», «Психологія наукової і технічної творчості», що входять до циклу обов'язкових (нормативних) дисциплін ОНП.

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СРС
1	2	3	4	5
Тема 1. Психологія безпеки особистості як галузь психологічного знання	14	2	-	12
Тема 2. Природні та соціальні загрози безпеки особистості	12	-	2	10
Тема 3. Індивідуально-психологічні якості особистості та безпека	12	-	-	12
Тема 4. Психологічна безпека особистості як стан захищеності і цілісності суб'єкта діяльності	14	2	2	10
Тема 5. Прийоми психічної саморегуляції	12	-	-	12
Тема 6. Зовнішні та внутрішні детермінанти психологічної безпеки особистості	14	-	2	12
Тема 7. Діяльність та її безпека	12	-	-	12
Тема 8. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності	12	2	-	10
Тема 9. Інформаційно-психологічна безпека особистості	12	-	-	12
Тема 10. Психологічна безпека освітнього середовища	12	-	-	12
Тема 11. Економічна безпека особистості	12	2	-	10
Тема 12. Соціально-психологічна безпека особистості	12	-	2	10
Всього годин	150	8	8	134

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1 Базова література

1. Воляннюк Н.Ю. Безпека і надійність суб'єкта праці / Н.Ю. Воляннюк, Г.В. Ложкін / Психологія праці. - Хмельницький: ХНУ, 2013. – С. 87-116.
2. Ложкін Г.В. Психологія праці : навч. посібник / Г.В. Ложкін, Н.Ю. Воляннюк, О.О. Солтик; за заг. ред. Г.В. Ложкіна. – Хмельницький : ХНУ, 2013. – 191 с.
3. Ложкин Г. В. Практическая психология в системах «человек-техника» : учеб. пособие / Г. В. Ложкин, Н. И. Повякель. – К. : МАУП, 2003. – 296 с.
4. Малхазов О. Р. Психологія праці : навч. посібник / О. Р. Малхазов. – К. : ЦУЛ, 2010. – 208 с.
5. Котик М.А. Психология и безопасность. Таллин «Валтус» / М.А. Котик 1987. – 440 с.
6. Лазарев С.В. Психология безопасности профессиональной деятельности.- М., 2007. [електронний ресурс]: http://eknigi.org/nauka_i_ucheba/64323-psixologiyabezopasnosti-professionalnoj.html
7. Соломин В.П., Михайлов Л.А., Маликова Т.В., Шatroвой О.В. Психологическая безопасность. Учебн. пособие - М.: Дрофа, 2008. – 288 с.

4.2. Допоміжна література:

1. Агузумцян Р.В. Психологические аспекты безопасности личности / Р.В. Агузумцян, Е.Б. Мурадян // Вестник практической психологии образования. – № 2 (19), апрель – июнь. – 2009. – С. 40–44.
2. Баева И.А. Психологическая безопасность в образовании: монография / И.А. Баева. – СПб.: Союз, 2002. – 271 с.
3. Бедрина В.В. Психологическая безопасность образовательной среды: формирование понятия / В.В. Бедрина, А.В. Личутин // Вестник практической психологии образования. – 2010. – № 1 (22). – С. 33–41.
4. Величковская С.Б. Зависимость возникновения и развития стресса от факторов профессиональной деятельности педагогов: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогическая психология» / С.Б. Величковская. – М., 2005. – 30 с.
5. Воляннюк Н.Ю. Довіра як психологічна детермінанта безпеки особистості / Н.Ю.Воляннюк // Актуальні проблеми модернізації законодавства та освіти в умовах євроінтеграційного поступу України : матеріали міжнар.наук.-практ.конф. – Чернігів : Десна Поліграф, 2016. – С. 53-54.
6. Воляннюк Н.Ю. Наукові маркери психологічної безпеки особистості майбутнього фахівця технічного профілю / Н.Ю. Воляннюк, Г.В. Ложкін // Професійне становлення особистості. – 2015. - №4. – С. 36-42.
7. Воляннюк Н.Ю. Предиктори психологічної вразливості особистості / Г.В.Ложкін, Н.Ю. Воляннюк, Є.Г.Староконь // Соціально-психологічний портрет військового професіонала : Зб. доп. Міжнародної науково-практичної конференції 14-15.12.2017 м. Житомир. – ЖВІ ім. Є.П. Корольова. – С. 10-12.
8. Дружилов С.А. Психологический террор (моббинг) на кафедре вуза как форма профессиональных деструкций / С. А. Дружилов // Психологические исследования. – 2011. – № 3 (17). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.psystudy.ru/index.php/num/2011n3-17/485-druzhilov17.html>.
9. Зотова О.Ю. Социально-психологическая безопасность личности: автореф. дис. на соискание учен. степени докт. психол. наук: спец. 19.00.05 «Социальная психология (психологические науки)» / О.Ю. Зотова. – М., 2011. – 43 с.
10. Исаева Е.Р. Копинг-поведение и психологическая защита личности в условиях здоровья и болезни. – СПб.: Издательство СПбГМУ, 2009. – 136 с. <http://www.medpsy.ru/library/library132.pdf>
11. Калашникова М.Б. Психологическая безопасность молодого преподавателя вуза / М.Б. Калашникова, С.В. Обмачевская // Вестник НовГУ. – 2010. – № 58. – С. 62–65. – (Серия «Педагогика. Психология»).
12. Кечина М.А. Психологическая безопасность личности студента педагогического вуза как научная проблема: анализ, подходы к решению / М.А. Кечина // 48-е Евсевьевские чтения. Наука и образование: актуальные психолого-педагогические проблемы и опыт решения: материалы Международной научно-практической конференции с элементами научной школы для молодых ученых, посвященная 50-летию института (Саранск, 23–25 мая 2012 г.) / науч. ред. Ю.В. Варданян. – Саранск: Мордовский государственный педагогический институт, 2012. – С. 38–42.
13. Лызь Н.А. Модельные представления о безопасной личности / Н.А. Лызь // Известия ТРТУ. Тематический выпуск «Гуманитарные проблемы современной психологии». – Таганрог: Изд-во ТРТУ, 2005. – № 7. – С. 21–25.
14. Молчанова Л.Н. Состояние психического выгорания у педагогов высшей школы в контексте профессиональной успешности / Л.Н. Молчанова // Вестник Томского государственного университета. – 2011. – № 348 (июль). – С. 128–132.
- 15.

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на СРС)
1	Тема 1. Психологія безпеки особистості як галузь психологічного знання Поняття про об'єкт, предмет та завдання психології безпеки. Історія психології безпеки. Визначення поняття «психологія безпеки» і її основні категорії. Міждисциплінарні зв'язки «Психології безпеки особистості». Методи дослідження різноманітних загроз. Завдання на СРС: 1. Дати обґрунтування щодо визначення базових категорій психології. 2. Виділити психологів, що внесли суттєвий вклад в історію розвитку психології безпеки та охарактеризувати їх науковий доробок. 3. Розкрити взаємозв'язок рівнів психічного відображення. 4. Розкрити особливості свідомості як ідеального відображення. 5. Навести приклади використання методів дослідження у межах галузі "Психологія безпеки особистості".
2	Тема 4. Психологічна безпека особистості як стан захищеності і цілісності суб'єкта діяльності Психологічні механізми захисту: раціоналізація, витіснення, забування, проекція, регресія, заміщення, ідентифікація, ізоляція, реактивні утворення, сублімація. Структура захисного механізму та його компоненти: когнітивний, емоційний, поведінковий. Фактори психологічної стійкості суб'єкта діяльності: соціальні та особистісні; ознаки психологічної стійкості; індивідуальні особливості нестійкої поведінки, схильність до нещасних випадків та травматизму. Копінг та захисна поведінка: теоретичні передумови і сучасні концепції. Завдання на СРС: 1. Охарактеризувати основні відомі механізми психологічного захисту (раціоналізація, витіснення, забування, проекція, регресія, заміщення, ідентифікація, ізоляція, реактивні утворення, сублімація). 2. Навести приклади використання психологічних механізмів захисту, пояснити їх сенс та функції у кожному запропонованому випадку. 3. Охарактеризувати когнітивний, емоційний та поведінковий компоненти захисного механізму. 4. Охарактеризувати деструктивну поведінку у професійній діяльності. 5. Дослідити основні ознаки психологічної стійкості та індивідуальні особливості нестійкої поведінки.
3	Тема 8. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності Аналіз функціональних станів суб'єкта діяльності як фактор безпечної трудової діяльності. Динаміка працездатності і стомлення. Праксичні стани. Монотонія, нервово - психічне напруження, стрес та тривожність як фактори травматизму. Методи дослідження праксичних станів. Створення психологічного настрою на безпеку; стимуляція та навчання безпечної діяльності; правила та інструкції як засіб попередження небезпеки; психологічний вплив сенсорно-перцептивної інформації на безпеку; роль усвідомлення небезпеки; аналіз нещасних випадків як спосіб боротьби з небезпекою. Організація режиму праці та відпочинку. Завдання на СРС:

	1. Розкрити особливості безпеки інтерфейсної взаємодії. 2. Охарактеризувати деструктивну поведінку у професійній діяльності. 3. Дослідити вплив нервово - психічного напруження, стресу та тривожності на можливість виникнення травматизму. 4. Розглянути можливості навчання безпечної діяльності. 5. Охарактеризувати індивідуальні особливості нестійкої поведінки, схильність до нещасних випадків та травматизму. 6. Розкрити значення аналізу нещасних випадків як способу боротьби з небезпекою.
4	Тема 11. Економічна безпека особистості Загрози економічної безпеки: безробіття, криміналізація економіки, погіршення природного середовища, зростання захворювань; форс-мажорні обставини задоволення потреб. Джерела та засоби негативних економічних впливів на безпеку особистості: об'єктивні, суб'єктивні, потенційні, реальні, уявні. Деструктивні наслідки впливу економічної небезпеки: звуження кола інтересів, відмова від активної економічної поведінки, невпевненість у майбутньому, роздратування та агресивність. Завдання на СРС: 1. Проаналізувати деструктивні наслідки впливу економічної небезпеки. 2. Навести приклади об'єктивних, суб'єктивних, потенційних, реальних та уявних джерел та засобів негативних економічних впливів на безпеку особистості. 3. Чи можна віднести відмову від активної економічної поведінки до деструктивних наслідків впливу економічної небезпеки? Обґрунтуйте свою позицію. 4. Проаналізувати загрози щодо особистісної безпеки в міському середовищі. 5. Чи можна сприймати державу як основний і найбільш комплексний універсальний інструмент забезпечення безпеки, що повинен доповнювати зусилля громадян і громадських організацій, захищати всіх індивідуумів, всі соціальні групи, все суспільство (націю) в цілому? Обґрунтуйте свою позицію.

Семінарські (практичні) заняття

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять:

сформувані у аспірантів:

- уміння аналізувати психологічні загрози різного походження;
- засвоєння психологічних методів діагностування практичних станів;
- досвід застосування методів діагностики психологічних загроз на рівні індивіда, соціальної групи;
- уміння застосовувати психологічні знання при реалізації професійних функцій.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на СРС)
1	Тема 2. Природні та соціальні загрози безпеки особистості 1. Структура та основні риси характеру. 2. Тісний зв'язок характеру з психологічними властивостями особистості, що у сукупності складають предмет психології індивідуальних відмінностей. 3. Можливості діагностики характерологічних особливостей особистості. 4. Діагностика характерологічних особливостей особистості у процесі роботи над тестом Леонгарда-Шмішека Завдання на СРС:

	1. Скласти власну психологічну характеристику на основі отриманих даних. 2. Проаналізувати яким чином акцентуації впливають на особистий процес соціально-психологічної адаптації.
2	Тема 4. Психологічна безпека особистості як стан захищеності і цілісності суб'єкта діяльності. 1. Механізми психологічного захисту: повноцінні, прикордонні, примітивні. 2. Аналіз взаємовідносин копіngu та психологічного захисту. 3. Стратегії подолання: просоціальні, асертивні, асоціальні, маніпулятивні, пасивні. 4. Робота над опитувальником «Індекс життєвого стилю» Плутчика – Келлермана – Конте.
	Завдання на СРС: 1. Охарактеризувати механізми психологічного захисту: раціоналізація, витіснення, проєкція, регресія, заміщення, ідентифікація, ізоляція, реактивні утворення, компенсація, сублімація. 2. Здійснити порівняльний аналіз копінг-поведінки та психологічного захисту особистості в умовах здоров'я та хвороби. 3. Опанувати основними прийомами фіксації і оцінки стратегій копінг-поведінки.
3	Тема 6. Зовнішні та внутрішні детермінанти психологічної безпеки особистості 1. Основні причини виникнення та структура конфлікту. 2. Способи та можливості управління конфліктною ситуацією. 3. Основні стратегії розв'язання конфліктів та вирішення конфліктних ситуацій. 4. Індивідуальні стратегії розв'язання конфліктів та можливості моделювання різноманітних варіантів вирішення конфліктних ситуацій за допомогою виконання тесту Томаса Кілмана.
	Завдання на СРС: 1. Проаналізувати особливості творчого перетворювального характеру науково-технічної діяльності. 2. Викласти свої роздуми щодо проблеми соціальної відповідальності за результати майбутньої професійної діяльності в контексті суспільної безпеки
4	Тема 12. Соціально-психологічна безпека особистості 1. Конструктивна активність, позитивне світосприйняття та життєрадісність у складних життєвих ситуаціях як компоненти у структурі складного конструкта стресостійкості особистості. 2. Особливості та ознаки нервово-психічної невідновленості. 3. Дослідження рівня власної нервово-психічної стійкості за допомогою анкети «Прогноз». 4. Аналіз стійкості власної поведінки у невизначених ситуаціях у процесі роботи над тестом «Самооцінка оптимізму та активності».
	Завдання на СРС: 1. Навести та проаналізувати приклади застосування методів (прийомів) психічної саморегуляції.

6. Самостійна робота аспірантів

Аспіранти самостійно опрацьовують питання:

Тема 3. Індивідуально-психологічні якості особистості та безпека

Вплив індивідуальних якостей людини на безпеку її діяльності. Дослідження С. Геллерштейна, Г. Мюнстерберга, М. Грінвуда, Х. Вудса, К. Платонова, М.Котика, К. Марбе, В. Безродного, С. Сироти, В. Труща та інших. Спрямованість особистості. Самооцінка, вразливість, імпульсивність, емоційна лабільність.

Тема 5. Прийоми психічної саморегуляції

Стратегії і методи психічної саморегуляції: соціальні норми і ціннісні орієнтації як регулятори безпечної поведінки, позитивне мислення, запобігання небезпеки, вольові зусилля, регуляція емоційного реагування, захист ідентичності, самореалізація, копінг - стратегії, гумор. Аутотренінг.

Тема 7. Діяльність та її безпека

Організація робочого простору; безпека інтерфейсної взаємодії; вплив стресу і пережитої загрози; прийняття рішення в умовах загрози та невизначеності; інформаційне перенавантаження та дефіцит часу як загроза безпеки; діагностична роль професійних помилок у забезпеченні безпеки діяльності, деструктивна поведінка у професійній діяльності.

Тема 9. Інформаційно-психологічна безпека особистості

Об'єкт і суб'єкт інформаційно-психологічної безпеки. Джерела, засоби впливу на особистість. Фактори маніпуляції свідомістю: політичні, соціально-економічні, соціально-психологічні. Способи негативного впливу на особистість: Інтернет, реклама, дискурс, кіно, експресивна мова, соціальне оточення. Зміна образної картини світу: порушення ідентичності, неадекватність самооцінки, втрата самоконтролю, зміна рольової поведінки, викривлення структури цілей. Інтернет-залежність як різновид адиктивної поведінки. Соціальні мережі і особистісна небезпека. Збереження ідентичності в соціальних мережах. Психотерапевтична допомога особистості в критичних ситуаціях.

Тема 10. Психологічна безпека освітнього середовища

Поняття «освітнє середовище». Специфіка психологічної безпеки в освітньому середовищі. Класифікація загроз психологічній безпеці в освітньому середовищі. Поняття конфлікту. Класифікація конфліктів. Стратегії розв'язання конфліктів в освітньому середовищі. Особливості маніпулятивної поведінки в процесі психолого-педагогічної взаємодії викладачів і студентів. Соціальна відповідальність щодо результатів науково-технічної творчої діяльності в контексті суспільної безпеки.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Опрацьовуючи навчальний матеріал кредитного модуля «Психологія безпеки особистості», аспіранти виконують індивідуальне семестрове завдання шляхом підготовки реферату. Метою написання реферату є підтвердження рівня опанування аспірантами основних положень з обраної тематики, демонстрація знання відповідної літератури, вміння аналізувати матеріал, робити узагальнення та самостійні висновки.

Робота над рефератом передбачає поглиблене вивчення обраної психологічної проблеми, сучасної наукової літератури, а також оволодіння навичками логічного аналізу та узагальнення матеріалу, його системного викладу. Тема реферату обирається аспірантом самостійно впродовж двох тижнів з початку семестру, виходячи із запропонованого переліку. Окрім запропонованих, аспіранти можуть самостійно обирати тему реферату, обов'язково погоджуючи її з викладачем. У навчальній групі теми рефератів не повинні повторюватись. Орієнтовна тематика рефератів та вимоги до змісту та оформлення містяться у Додатку 1.

Аспіранти подають реферат на кафедру психології і педагогіки за два тижні до екзамену.

Відвідуваність і виконання завдань

Відвідування лекційних занять не оцінюється, але є бажаним, оскільки навчальний матеріал викладається в доступній формі та є можливість обговорення дискусійних питань та уточнення незрозумілих моментів. Для здобувачів вищої освіти, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях просто необхідна. Однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь аспіранта на семінарських заняттях є обов'язковою. Рейтинг аспіранта значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на семінарських заняттях. Кожне пропущене семінарське заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг аспіранта з дисципліни. У разі пропуску семінарського заняття обов'язково повинні бути вивчені теми, а також виконані всі завдання. Контроль знань (розуміння) аспірантом пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри психології і педагогіки. Аспірант, який виконає відповідні завдання (відповідь на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Аспірант на семінарському занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу не варто.

Форми роботи

Лекції, семінарські заняття. Тематика лекцій висвітлена у робочій програмі (силабусі) дисципліни. Вітаються питання від аспірантів до викладача під час лекції. Допускається і вітається діалог між аспірантами і викладачем на лекції. На практичних заняттях аспіранти фокусують свою увагу на аналізі соціально-психологічних явищ у суспільстві та оволодівають активними прийомами управління дискусією.

Політика університету

Академічна доброчесність

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів освіти належать: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПІ ім. Ігоря Сікорського, оприлюднені на сайті Університету: Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>, Положення про систему запобігання академічному плагіату https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologen_pro_plagiat.pdf, а також нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження КПІ ім. Ігоря Сікорського, методичні матеріали, освітні курси <https://kpi.ua/academic-integrity>

Серед технологічних рішень у рамках протидії порушенням академічної доброчесності в рамках вивчення курсу «Психологія безпеки особистості» можна відзначити: перевірку підготовленого реферату на плагіат. Перевірка здійснюється в Системі виявлення збігів/ідентичності/схожості тексту від [компанії Юнічек](#). У разі виявлення академічного плагіату у роботах працівників та здобувачів вищої освіти Університету автори несуть відповідальність відповідно до чинного законодавства, у тому числі, передбачених [Законом України про освіту](#).

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки аспірантів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>, а також у Положенні про комісію з питань етики та академічної чесності НТУУ «КПІ» https://data.kpi.ua/sites/default/files/files/2015_1-140a1.pdf

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: [опитування за темою заняття, підготовка реферату](#).

Семестровий контроль: [екзамен](#).

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг аспіранта з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

- 1) підготовка доповіді та виступ на семінарському занятті, групове обговорення питань семінарського заняття;
- 2) виконання реферату (індивідуального завдання);
- 3) екзаменаційна контрольна робота.

Аспірант отримає найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь у проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Належна підготовка аспіранта до семінарського заняття займатиме в середньому 1-1,5 години. Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання аспіранта визначені у положенні про РСО з дисципліни та представлені у Додатку 2.

Аспірант може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення аспіранта з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Об'єктивність екзаменаторів забезпечується застосуванням розроблених критеріїв оцінювання, проведенням екзаменів переважно у письмовій формі https://document.kpi.ua/files/2020_7-137.pdf.

У Положенні про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://document.kpi.ua/files/2020_7-137.pdf (сторінка 4) йдеться, що у випадку виникнення конфліктної ситуації здобувача з екзаменатором до проведення семестрового контролю, за обґрунтованою заявою здобувача (колективною заявою здобувачів), декан факультету створює комісію з проведенням запланованого заходу семестрового контролю.

Процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів регулюються Положенням про вирішення конфліктних ситуацій в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://document.kpi.ua/files/2020_7-170.pdf.

Необхідною умовою допуску до екзамену є рейтинг (Rc) не менше 50% від RC, тобто 20 балів. Екзамен проводиться в письмовій формі. Час екзаменаційної контрольної роботи – 90 хвилин. Контрольне завдання містить 2 питання за тематичними розділами кредитного модулю. Орієнтовний перелік питань до екзаменаційної контрольної роботи міститься у Додатку 3.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації аспірантам

При вивченні дисципліни «Психологія безпеки особистості» аспірант має користуватися, в першу чергу, літературою, яка визначена в основному списку і є у фондах науково-технічної бібліотеки імені Г.С. Денисенка. Додатковим джерелом інформації мають бути конспекти лекцій. Також аспірантам рекомендується знаходити через систему Інтернет матеріали новітніх психологічних досліджень.

Зміст дисципліни реалізується через опанування трьох блоків: теоретичного, практичного та блоку самостійної роботи. Опанування теоретичного блоку здійснюється в процесі роботи на лекціях та опрацювання літератури. На семінарських заняттях відпрацьовуються конкретні вміння та навички аналізу психологічного аспекту безпеки людини в різноманітних видах діяльності і в умовах соціального середовища, формуються комунікативні здібності, вміння аргументувати та відстоювати власну точку зору.

Опанування дисципліни «Психологія безпеки особистості» передбачає комплексний підхід при виборі форм та методів навчання. Суть такого підходу полягає в поєднанні лекційних занять та

різноманітних форм самостійної роботи, в тому числі: робота на семінарському занятті; підготовка доповідей та виступів з доповідями на семінарах.

Семінарське заняття дає можливість виявити рівень підготовки до нього (виступ, участь в дискусії, висловлення власної думки). Критеріями оцінювання виконання завдань семінарського заняття є: логічна послідовність відповіді; повнота розкриття кожного питання; аналітичність міркувань у відповіді; посилання на джерела; обґрунтованість особистих висновків. У процесі роботи з літературою та конспектування важливо записувати бібліографічні відомості джерела та номери сторінок, з яких були запозичені думки для подальшого оформлення посилань на джерела. Підготовлені раніше матеріали обробляють, включають в роботу власний аналіз.

Позааудиторні заняття

Можлива участь аспірантів у неформальних гуртках, зокрема у відкритій групі PhD-інкубатор <https://www.facebook.com/groups/2735550373369832/>

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено професором, д. психол. н., професором кафедри психології і педагогіки, Ложкіним Георгієм Володимировичем

Ухвалено кафедрою психології і педагогіки (протокол № ____ від _____)

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол № ____ від _____)

Орієнтовна тематика для рефератів

1. Актуальні проблеми сучасних знань про людину.
2. Психологія та її роль в системі наук про людину.
3. Джерела психологічних знань.
4. Методологія психології безпеки особистості.
5. Психологічні джерела безпеки особистості.
6. Взаємодія людини та інформаційного середовища: проблема інформаційно-психологічної безпеки особистості.
7. Психологія маніпуляцій як основна загроза інформаційно-психологічної безпеки особистості.
8. Індивідуально-психологічна безпека особистості у процесі діяльності.
9. Індивідуально-психологічна безпека особистості: передумови безпечної поведінки людини.
10. Психологічні механізми захисту та психологічна безпека особистості.
11. Індивідуальні стратегії досягнення стану безпеки як передумова безпечної поведінки особистості.
12. Психічна саморегуляція: стратегії і методи.
13. Діяльність як психологічна система.
14. Небезпеки інформаційного перевантаження для особистості.
15. Забезпечення психологічної безпеки особистості, суспільства та держави як новітній виклик міжнародного співіснування.
16. Безпечна трудова діяльність: теоретико-методологічні підходи та дискусії.
17. Забезпечення безпеки трудової діяльності.
18. Складники та механізм функціонування психологічної безпеки освітнього середовища.
19. Психолого-педагогічна взаємодія викладачів та аспірантів, маніпулятивні аспекти.
20. Соціальна відповідальність сучасного науковця в контексті суспільної безпеки.
21. Оцінювання економічної безпеки особистості.
22. Стратегії досягнення соціально-економічної безпеки особистості.
23. Класифікація та характеристика масових психічних явищ.
24. Професійна зрілість особистості.
25. Інтерпретація результатів оцінювання соціально-психологічної безпеки.
26. Психологічні аспекти тероризму та сектантства.
27. Психофізіологічні аспекти маніпулювання свідомістю (інформаційні небезпеки особистості).
28. Вплив деяких фізичних факторів інформаційного середовища (звукові феномени, світлові феномени, вплив кольору).
29. Наслідки впливу економічної небезпеки на особистість.
30. Джерела та засоби негативних економічних впливів на безпеку особистості.

Структура реферату

Стиль викладення матеріалу має бути науково-діловим.

Матеріал розподіляється рівномірно у відповідності до плану реферату:

- вступ (мають бути обґрунтовані актуальність та практичне значення обраної теми реферату, визначені мета та завдання роботи);
- основна частина (розкривається тема реферату шляхом висвітлення основних питань. При цьому необхідно зосередити увагу на аналізі поставлених питань в літературі з висновками щодо їх теоретичної та практичної значущості);
- висновки (необхідно сформулювати:
 - а) науково-теоретичні та практичні підсумки проведеного аналізу за проблематикою реферату;

б) теоретичні та практичні рекомендації, що випливають з проведеного аналізу. Вони мають логічно пов'язуватися із змістом викладеного матеріалу);

– список літератури (містить використані джерела та публікації).

Вимоги до написання реферату

Обсяг реферату має складати – 1 друкований аркуш (24 сторінки). До загального обсягу роботи не входять додатки, глосарій, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів підлягають суцільній нумерації. У тексті обов'язково повинні бути посилання на літературу та інші джерела, що використовувалися при підготовці реферату.

Текст реферативної роботи викладається державною мовою на стандартних аркушах формату А-4 (210 x 297).

Робота друкується шрифтом Times New Roman, 14 кеглем; вирівнювання – «За шириною»; міжрядковий інтервал «Полуторний» (1,5 Lines); абзацний відступ – п'ять знаків (1,25 см); верхнє і нижнє поле – 2 см., ліве – 3 см, праве – 1 см. Абзацний відступ має бути однаковим у всьому тексті і дорівнювати п'яти знакам (1,25 см).

Розділи та підрозділи мають містити заголовки, які належить точно відтворювати у змісті. Заголовки розділів, зазвичай, розміщують посередині рядка. Назви розділів друкують великими літерами без розділових знаків у кінці, без підкреслень. Заголовки розділів слід починати з належного відступу.

Нумерація сторінок має бути наскрізною. Порядковий номер сторінки позначають арабською цифрою і проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки чи рисок. Титульний аркуш включається до загальної нумерації сторінок письмової роботи, але номер сторінки на титульному аркуші, зазвичай, не проставляють. Розділи слід нумерувати також арабськими цифрами.

При використанні літературних джерел в тексті письмової роботи можуть бути два варіанти посилань на них. Перший – це посторінкові посилання (виноски): коли на сторінці цитується джерело, то внизу цієї сторінки під основним текстом наводиться бібліографічний опис літературного джерела і вказується сторінка. Другий – коли в разі посилання на літературне джерело у квадратних дужках вказується його порядковий номер у списку літератури та конкретна сторінка, наводиться цитата, точні цифри, дані.

Ілюстративний матеріал – малюнки, графіки, схеми тощо слід розміщувати безпосередньо після першого посилання на нього в тексті. Якщо графік, схема, таблиця не поміщається на сторінці, де є посилання, їх подають на наступній сторінці. На кожний ілюстративний матеріал мають бути посилання в тексті.

Максимальна кількість балів за реферат складає 20 балів.

Кожний реферат оцінюється, виходячи з аналізу сукупності таких критеріїв:

1. Актуальність теми.
2. План та зміст реферату має системно розкривати обрану тему.
3. Особистий внесок оцінюється із наявності власних аналітичних висновків.
4. Використані джерела, тобто наявність достатньої кількості сучасних нормативних і наукових джерел.

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтинг аспірантів із дисципліни «Психологія безпеки особистості» складається з балів, що отримуються за:

- 1) підготовка доповіді та виступ на семінарському занятті, групове обговорення питань семінарського заняття;
- 2) виконання реферату (індивідуального завдання);
- 3) екзаменаційна контрольна робота.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Робота на семінарських заняттях (максимальна кількість балів – 20 балів (ваговий бал на 1 семінарському занятті складає 5):

активна участь у проведенні заняття; надання повної і аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань або повністю правильне вирішення завдань з відповідним обґрунтуванням, у поєднанні зі слухними доповненнями відповідей інших аспірантів у процесі дискусії	5
активна участь у проведенні заняття; надання правильних відповідей або правильне вирішення завдань з незначними неточностями, порушеннями логіки викладення відповіді чи обґрунтування при вирішенні задачі	3-4
надання відповідей з чисельними значними похибками або вирішення задачі з грубими помилками, вирішення задачі без обґрунтування	1-2

2. Виконання індивідуального завдання (реферату) (максимальна кількість балів складає 20):

тема реферату актуальна, план та зміст реферату системно розкривають обрану тему, є аналітичні висновки аспіранта, при підготовці реферату використано достатня кількість нормативних та наукових джерел	16-20
тема реферату актуальна, план та зміст реферату системно розкривають обрану тему, при підготовці реферату використано достатня кількість нормативних та наукових джерел але немає аналітичних висновків аспіранта	10-15
тема реферату актуальна, але план та зміст реферату не достатньо розкривають обрану тему, немає аналітичних висновків аспіранта, при підготовці реферату використано достатня кількість нормативних та наукових джерел	5-9
тема реферату актуальна, але план та зміст реферату не розкривають обрану тему, немає аналітичних висновків аспіранта, при підготовці реферату використано недостатня кількість нормативних та наукових джерел	1-4

3. Екзамен: екзаменаційна контрольна робота проводиться у письмовій формі протягом 90 хвилин. Екзаменаційна контрольна робота максимальна кількість балів складає 60. Екзаменаційний білет складається з двох теоретичних питань за тематичними розділами курсу. Вагомий бал кожного питання – 30.

повна, чітка, викладена в логічній послідовності відповідь на питання, що свідчить про глибоке розуміння суті питання, ознайомлення аспіранта не лише з матеріалом лекцій, але й з підручником та додатковою літературою; висловлення аспірантом власної позиції щодо дискусійних проблем, якщо такі порушуються у питанні	25-30
відповідь на всі поставлені питання, але не зовсім повна або недостатньо чітка, що свідчить про правильне розуміння суті питання, ознайомлення аспіранта з матеріалом	19-24

лекцій та підручника; певні неточності у відповіді	
достатньо поверхова відповідь на всі поставлені питання; суттєві помилки у відповіді; відсутність відповіді на одне питання при правильній, в цілому, відповіді на інші	10-18
правильна відповідь лише на одне питання при відсутності відповідей на інші або при неправильних відповідях на них	5-9
неправильна відповідь на поставлені питання, що свідчить про незнання відповідного навчального матеріалу, але намагання висловити власне розуміння суті поставленого питання; відсутність відповіді	0-4

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RC = 20 + 20 = 40 \text{ балів}$$

Екзаменаційна складова шкали дорівнює 60% від R, а саме:

$$RE = 60 \text{ бали.}$$

Таким чином, рейтингова шкала з дисципліни складає:

$$R = RC + RE = 100 \text{ балів.}$$

Необхідною умовою допуску до екзамену є рейтинг (Rc) не менше 50% від RC, тобто 20 балів.

Для отримання аспірантом відповідних оцінок (ECTS та традиційних) його рейтингова оцінка (**RD**) переводиться згідно з таблицею:

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

Орієнтовний перелік питань до екзаменаційної контрольної роботи

1. Охарактеризувати місце психології безпеки у системі психологічного знання.
2. Визначити об'єкт і предмет психології безпеки.
3. Дати характеристику інформаційно-психологічних загроз особистості.
4. Дати характеристику економічних загроз особистості.
5. Дати характеристику поняттям: аварія, ситуація, випадок.
6. Розкрити значення наочної інформації щодо попередження загрози.
7. Розкрити типи ризику.
8. Дати характеристику ризикової поведінки людини.
9. Навести приклади інформаційного перенавантаження.
10. Дати характеристику різноманітних видів інформаційного впливу.
11. Як змінюється образна картина світу при негативному впливі?
12. За якими ознаками можна розпізнати неправду та брехню при впливі на іншу людину?
13. У чому полягає нейтралізація психологічних факторів у трудовій діяльності?
14. Які механізми регуляції поведінки людини у випадку небезпеки?
15. Які існують загрози психологічній безпеці в освітньому середовищі?
16. Охарактеризувати види залежної поведінки.
17. Проаналізувати маніпулятивні аспекти поведінки в процесі психолого-педагогічної взаємодії.
18. Охарактеризувати засоби зміни свідомості.
19. У чому полягають стратегії досягнення безпеки особистості?
20. У чому полягають особистісні ресурси збереження ідентичності?
21. Охарактеризувати суб'єкт та об'єкт економічної безпеки.
22. Які умови збереження економічної безпеки?
23. У чому полягає психологічний захист особистості у соціально-напруженій ситуації?
24. Дати характеристику факторам стресостійкості.
25. Навести приклади зовнішніх ознак порушення впевненості людини у небезпечній ситуації.
26. Навести приклади ознак віктимної поведінки.
27. Навести приклади стимуляції безпечної діяльності.
28. Охарактеризувати етапи предметної дії у сфері інформаційних процесів.
29. Які дескриптори небезпечної поведінки у натовпі?
30. Навести приклади віртуально-мережевих практик, які порушують безпеку людини.